

Geachte voorzitter en leden van de Commissie Koninkrijksrelaties,

Er is het een en ander misgegaan in het bestuur van Sint Eustatius. De daartoe opgestelde wet spreekt van "taakverwaarlozing". Deze vond met name plaats in de periode 2015-2017 (hoewel het in de periode ervoor ook niet allemaal koek en ei was). In de periode die erop volgde - 2018-heden - is er dan nu de interventie op het eiland onder leiding van een regeringscommissaris. Tot zover enige feiten op hoofdlijnen.

Aan de orde is nu de vraag "hoe keren we terug naar de normale situatie?". Daarover gaat u een dezer dagen een wet-in-wording bespreken, voorzien van een advies van de Raad van State. In voorliggend mailtje geef ik u graag mijn visie.

Om te beginnen is het niet zo eenvoudig om precies te vatten wat nu het probleem is. Weliswaar stelt de minister dat er een lijst van twaalf concrete punten is die, wanneer opgelost, het eiland weer gereed geacht mag worden om in zelfbestuur voort te gaan. Het is opvallend dat deze twaalf punten alle aan deze zijde van de oceaan moeten worden opgepakt terwijl aan gene (uw) zijde toch ook enige vlekjes waren die moesten worden weggewerkt. De Commissie van Wijzen alsook de Raad van State hebben hierop gewezen, maar ik vind er niets over terug in de bij de vergadering aangeboden documenten.

De bevolking van Sint Eustatius is niet breed en hoog opgeleid. Maar dat is iets anders dan "dom". Te gemakkelijk ziet de Statiaan (en ondergetekende) dat de problematiek "wel even kan worden opgelost" en ja hoor, een vracht aan Haagse ambtenaren regelen het wel even. Een rapportje hier, een rapportje daar, maar geen enkel goed overleg met de Statiaan. Dan moet u (en met u de minister of de regering) natuurlijk niet gek opkijken dat Europees Nederland 'geframed' wordt als de oorzaak van het kwaad, en zeker niet als brenger van het goeds. Zwart en wit (als huidskleur) zijn niet de belangrijke waarden in het leven op het eiland, maar 'Statian or Dutch' maakt wel degelijk enig verschil. En dan zo dat de Statiaan weliswaar Nederlander is, maar niet van dezelfde status als de eersterangs Nederlander die uit Europees Nederland komt. Vervelend om te lezen of te horen, maar daarom niet minder waar.

In april 2019 verschijnt, nota bene op uw initiatief, het rapport 'Het Koninkrijk tegen het licht'. Een analyse van de wijze waarop Nederland, Frankrijk, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk de verhouding met hun respectievelijke "gebieden overzee" *de jure* en *de facto* gestalte geven, teneinde uit deze analyse te destilleren hoe de verhouding van Europees Nederland met Caribisch Nederland (en wellicht ook met de landen van ons koninkrijk in het Caribisch Gebied) het best kan worden geactualiseerd en verbeterd. Maar - en dat is niet het enige goede rapport waarvoor dit geldt¹ - nadat dit rapport het levenslicht aanschouwde is het vervolgens oorverdovend stil geworden aan het (uw) front.

¹ Ook het rapport "Connectiviteit Caribische deel van het Koninkrijk" (gedateerd 30 juli 2018) wordt met nauwelijks verholten onwil en desinteresse vooruitgeschoven in de tijd. BES-reporter meldt op 2 februari 2020 dat er met de aanbevelingen uit dit rapport tot op dat moment zo goed als niets is gebeurd.

Natuurlijk zie ik ook wel dat op het eiland zelf "samenwerken" geen hoogontwikkelde waarde is. Er is de grote, sterke man die weet wat er moet gebeuren en die dan gevolgd wordt. Als hij naar links wijst dan is rechts een slechte richting. Zoals oud-president Bush het zei na terroristische aanslagen op de Verenigde Staten: "als je niet voor ons bent dan ben je tegen ons". In het klein geldt dat ook op dit eiland. Een goed plan van iemand uit familie X kan niet goed zijn volgens familie Y. En zo komt er al jarenlang niets van de grond (en zo wordt evenmin effectief gewerkt aan de (erosie veroorzakende) problematiek van de vrij rondlopende geiten). De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat deze eigenschap ook mij bijzonder stoort. Of neutraler: het zit een voortvarende aanpak van het eiland behoorlijk in de weg.

En dan, terugkomend op mijn beginopmerking "wat is nu eigenlijk het probleem", vraag ik mij oprecht af of het op orde hebben van administraties, ons werkelijk verder zullen helpen. Waarmee ik natuurlijk niet wil zeggen dat die administraties onverzorgd kunnen blijven liggen.

En ALS die twaalf punten van minister Knops nu eens werkelijk het gehele probleem omvatten (hetgeen ik dus betwijfel), waarom is er dan geen adequaat projectbeheer dat - zichtbaar voor ons allen - zich effectief richt op een "groen licht" dat weergeeft dat een project geheel en succesvol is afgerond. Om het enigszins abstract te formuleren zegt de theorie over programma- en projectmanagement dat projecten "producten of diensten" opleveren, die in onderlinge samenhang ons in een nieuwe, vooraf gedefinieerd als 'gewenste' toestand brengen (i.c. het doel van een programma). Of de vertaling van de 'gewenste toestand' naar de elders genoemde twaalf criteria (of: projecten) afdoende is, is voor mij een nog niet zo vanzelfsprekend punt. De 'twaalf punten van Knops' zie ik vooralsnog alleen maar genoemd in de voortgangsrapportages van zijn kant aan u gericht. In de verslaggeving van besprekingen van het lokaal bestuur (voor zover al te volgen) zie ik er helemaal niets van terug.

Noot: In een mailtje aan Stegers heb ik mijzelf al eens aangemeld als vrijwilliger om de Rekenkamer-functie te helpen opzetten. Ik heb nimmer enige reactie daarop mogen ontvangen. Mijn (onbezoldigde) aanstelling zou zomaar de lijst van twaalf punten reduceren tot een lijst van elf punten.

Het lijkt inmiddels een grijs gedraaide grammofonplaat maar het belangrijkste instrument (althans in mijn optiek) is het werkelijke, fysieke overleg met de Statianen over het vraagstuk "hoe nu verder". En dat is absoluut geen gemakkelijke of snelle weg. Het kost naar mijn stellige verwachting vele townhallmeetings waarin meningen en verwachtingen over en weer zullen gaan, en door een goede gespreksleider steeds weer teruggebracht moeten worden naar de centrale vraag "hoe nu verder". We kunnen er kort en lang over discussiëren maar dergelijke meetings hebben nimmer plaatsgevonden. Als er al een overleg was gepland dan was dat een eenrichtingsverkeer zonder werkelijk overleg met een open agenda. Een mooi voorbeeld: in de avond van 23 september 2019 is er een overleg onder leiding van minister Knops en de heren Franco en Stegers. En op 24 september 2019 ligt er een zgn. 'Septemberbrief' bij Uw Kamer in de bus. Ik hoop dat niemand probeert mij wijs te maken dat een eventuele inbreng vanuit de bevolking op de melding van de minister er werkelijk toe deed: deze brief was al lang en breed opgesteld en kon worden verzonden zodra de minister aan de aanwezigen had gemeld dat in oktober 2020 verkiezingen zouden worden gehouden. Dit is het type overleg waaraan de regeringscommissarissen zich tot op heden spiegelen. Je zegt iets en je gaat weer weg. Overleg? Luisteren? Ho maar! Dit betreft natuurlijk voornamelijk de periode Franco/Stegers; hun opvolgers lijken iets meer communicatieve vaardigheden ten toon te willen spreiden maar tot op heden worden

zij behoorlijk gehinderd door de wijze waarop het coronavirus het dagelijks leven op Sint Eustatius bepaalt (analoog aan de wijze waarop dat in de rest van de wereld gebeurt). In dit kader merk ik nog op dat ook het overleg (van Franco/Stegers) met de Maatschappelijke Raad van Advies een wassen neus was: geen overleg doch aanhoren wat de heren hadden bedacht. Over de nu voorliggende wijze waarop wellicht teruggekeerd gaat worden naar democratie heeft geen enkel Statiaans geluid meegewogen in het voorstel-van-wet.

Ik rond af. Het lijkt me dat elk overleg aan deze zijde serieus zal worden genomen zo lang de gesprekspartners zich gelijkwaardig opstellen en oprecht willen luisteren naar elkaar. En, tja, de Statianen zijn daarin natuurlijk niet alleen nu, maar al heel veel langer nogal teleurgesteld. Tot op heden is Den Haag gewoon niet werkelijk geïnteresseerd in een zichzelf - met hulp van en uit Europees Nederland - ontwikkelend Sint Eustatius. Hoe zei oud vicepresident Al Gore het ook alweer in de discussie over het klimaat? Een ongemakkelijke waarheid!

Terug naar het nu voorliggend agendapunt: wat te doen met het voorstel van een wet? Tja, een heel eenduidig antwoord heb ik hierop niet. Een gefaseerde teruggave van bevoegdheden aan een gekozen eilandsraad? Zou u het op prijs stellen als gekozen Kamerlid? U vertegenwoordigt uw achterban maar mag vervolgens geen invloed uitoefenen op het beleid: een in Europees Nederland onbestaanbare situatie, lijkt me. Terecht vraagt ook de Raad van State zich af of organisaties zich verkiesbaar zullen opstellen onder deze voorwaarden. En dat het alternatief is dat de interventie langer duurt? Ik zou zeggen "dat is een overkomelijk probleem als vanaf nu alle activiteiten ook werkelijk zouden zijn gericht op de aanpak van een serieus, breed onderkend (en alomvattend) gedefinieerd probleem" (met ook actiepunten aan uw kant van de oceaan).

Eerlijk gezegd getuigt de bevinding van de Raad van State van veel meer realiteitszin dan het wetsvoorstel. Ik som de twijfelpunten van de Raad van State nog eens op (in mijn eigen woorden):

1. Tot op heden is er in termen van "herstel van democratie" zo goed als niets gebeurd (afgezien van enig opschonen van administraties) en aan NL-zijde is er evenmin veel gebeurd. De lijst van twaalf punten is een onvoldoende scheidingslijn tussen "taakverwaarlozing" en "gereed voor zelfbestuur".
2. Ten aanzien van het langer in stand houden van de Maatschappelijke Raad van Advies (zoals de Raad van State aanbeveelt), twijfel ik. Een gekozen eilandsraad heeft nu eenmaal meer draagvlak dan deze Maatschappelijke Raad van Advies waarvan de leden kort na de interventie in februari 2018 'handpicked' zijn verzocht om er in zitting te nemen.
3. In het wetsvoorstel krijgt ook de Rijksvertegenwoordiger (op Bonaire gehuisvest) een rol. In mijn optiek een absolute non-optie. Gelukkig lees ik in het document van de Raad van State (in voetnoot 8) dat ook zij vindt dat de functie van Rijksvertegenwoordiger beter kan worden afgeschaft. Uit mijn hart gegrepen...

Vanzelfsprekend ben ik altijd bereid om als uw klankbord te dienen. Tegelijkertijd wens ik u veel wijsheid toe.

Met vriendelijke groet,

Ir. J.H.T. (Jan) Meijer MBA,
Bellevueroad 4, Upper Round Hill, Sint Eustatius, Caribisch Nederland.